

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені Івана Боберського**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри теорії спорту
та фізичної культури
протокол від 29.08.2019, № 1

Зав. каф. Бріскін Ю.А.

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні ради ФП та ЗО
протокол від 04.02.2020, № 3

Голова ради _____ Сидорко О.Ю.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ДО КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ

**“ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ
ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ”**

зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт

Частина 1. Загальна теорія підготовки спортсменів

1. Спорт як вид і результат діяльності.
2. Роль спорту в розвитку і вихованні людини.
3. Змагання в системі підготовки спортсменів.
4. Структура та зміст змагальної діяльності в спорті (на прикладі спортивної спеціалізації).
5. Загальна характеристика системи підготовки спортсменів.
6. Адаптація до тренувальних впливів в системі підготовки спортсменів.
7. Засоби спортивного тренування.
8. Навантаження та відпочинок як компоненти методів вправи у спортивному тренуванні.
9. Методи спортивного тренування.
10. Фізична підготовка - основа досягнення високих результатів у спорті.
11. Методика розвитку сили.
12. Методика розвитку швидкості рухів.
13. Методика розвитку загальної витривалості.
14. Методика розвитку спеціальної витривалості (на прикладі спортивної спеціалізації).
15. Методика розвитку гнучкості.
16. Методика розвитку рівноваги.
17. Методика розвитку спритності.
18. Техніка спортивних вправ як система рухів.
19. Завдання та зміст технічної підготовки спортсменів.
20. Завдання та зміст тактичної підготовки спортсменів.

- 21.Методика тактичної підготовки спортсменів.
- 22.Завдання та зміст психічної підготовки спортсменів.
- 23.Тренувальні заняття, їх типи, структура і зміст.
- 24.Мікро- та мезоцикли їх типи, структура і зміст.
- 25.Макроцикли, їх типи, структура і зміст.
- 26.Загальний аналіз побудови багаторічного тренувального процесу.
- 27.Завдання та зміст оперативного, поточного та етапного контролю в підготовці спортсмена.
- 28.Методика підготовки спортсменів у гірських умовах.
- 29.Боротьба з застосуванням допінгів у спорті.
- 30.Матеріально-технічне забезпечення підготовки спортсменів до змагань.

Частина 2. Олімпійський спорт

1. Джерела спорту в Стародавній Греції.
2. Програма Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
3. Організація і проведення Олімпійських ігор в Стародавній Греції.
4. Участь у змаганнях, визначення і ушановування переможців Олімпійських ігор в Стародавній Греції.
5. Характеристика класичного періоду проведення Олімпійських ігор.
6. Підготовка атлетів до Олімпійських ігор в Стародавній Греції.
7. Криза олімпійського спорту у стародавньогрецькому спорті.
8. Римський період проведення Олімпійських ігор і причини їх заборони.
9. Спроби відродження Олімпійських ігор в XVII-XIX ст.
- 10.Роль П'єра де Кубертена у відродженні Олімпійських ігор.
11. Конгрес 1894 р. та його роль в олімпійському русі.
- 12.Утворення Міжнародного олімпійського комітету (МОК).
13. Міжнародна олімпійська система: принципи, структура і діяльність.
14. Олімпійська хартія - основоположний правовий документ олімпійського руху.
15. Президенти МОК, їх роль в розвитку олімпійського спорту.
16. Еволюція уявлення про спортсмена-аматора.
17. Професіоналізація олімпійського спорту.
18. Підготовка і проведення Олімпійських ігор.
19. Типова структура та зміст діяльності організаційного комітету Олімпійських Ігор.
20. Формування і розвиток Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор.
- 21.Діяльність МОК на сучасному етапі періодизації Ігор Олімпіад.
- 22.Комерціалізація олімпійського спорту.
23. Місце адаптивного спорту в міжнародній олімпійській системі.
- 24.Економічна діяльність МОК.
- 25.Діяльність НОК України.
- 26.Формування і розвиток Олімпійського спорту в Україні.
- 27.Сучасний стан і перспективи розвитку олімпійського спорту в Україні.
- 28.Досягнення спортсменів України в Іграх Олімпіад.
- 29.Досягнення спортсменів України в зимових Олімпійських іграх.

30. Участь та досягнення спортсменів Львівщини в Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх.

Частина 3. Професійний спорт

1. Професійний спорт як соціальне явище.
2. Визначення понять “професійний спорт”, “спортсмен-професіонал”, “професійна ліга (асоціація)”, “спортивний маркетинг”, “спортивне спонсорство”, “спортивне ліцензування”, аналіз їх змісту.
3. Спільні та відмінні риси професійного та олімпійського спорту.
4. Загальні соціальні функції професійного спорту.
5. Специфічні соціальні функції професійного спорту.
6. Позитивні та негативні риси професійного спорту як соціального явища.
7. Передумови виникнення професійного спорту у Великобританії.
8. Передумови виникнення професійного спорту у США.
9. Формування та розвиток професійного футболу.
10. Формування та розвиток професійного бейсболу.
11. Формування та розвиток професійного американського футболу.
12. Формування та розвиток професійного баскетболу.
13. Формування та розвиток професійного хокею.
14. Формування та розвиток професійного тенісу.
15. Формування та розвиток професійного боксу.
16. Роль засобів масової інформації у формуванні та розвитку професійного спорту.
17. Формування та розвиток професійного спорту в Україні.
18. Специфіка бізнесу в професійному спорті.
19. Північно-американська модель професійного спорту.
20. Європейська модель професійного спорту.
21. Джерела прибутку у професійному спорті.
22. Статті видатків в професійному спорті.
23. Формування правових засад професійного спорту.
24. Аналіз правових документів, на яких базуються трудові взаємовідносини у професійному спорті.
25. Структура та зміст контракту спортсмена-професіонала.
26. Система заходів обмеження прав професійних спортсменів.
27. Зміст діяльності Асоціацій спортсменів професійних ліг.
28. Інтеграція професійного спорту до міжнародного спортивного руху.
29. Структура професійної ліги (асоціації) та зміст її діяльності.
30. Структура і зміст діяльності професійного спортивного клубу (команди) як низової структурної ланки професійної ліги.

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

1. Вступ

Загальна теорія підготовки спортсменів як наука та навчальна дисципліна про сутність спорту, загальних закономірностях його функціонування у суспільстві, а також про основний зміст і форми раціональної побудови підготовки спортсменів, найбільш суттєві закономірності, шляхи та умови спортивного вдосконалення.

Проблематика, структура і зміст загальної теорії підготовки спортсменів. Її формування, сучасний стан і перспективи розвитку. Зв'язок загальної теорії підготовки спортсменів з іншими науками та дисциплінами навчального плану ІФК, її значення для спортивної практики.

Визначення основних понять загальної теорії підготовки спортсменів, взаємозв'язок та специфічний зміст цих понять.

Аналіз методів наукового дослідження проблем підготовки спортсменів.

2. Теорія спортивних змагань

Змагання в системі підготовки спортсменів. Спортивне змагання як генетична особливість існування та розвитку спорту, його системоутворюючий фактор як суспільного, так і педагогічного явища. Передумови змагальної діяльності. Регламентация спортивних змагань. Способи проведення спортивних змагань. Принципи побудови календаря змагань. Обсяги змагальної діяльності (офіційні змагання та тренувальні старти) в річному циклі підготовки висококваліфікованих спортсменів. Структура і зміст змагальної діяльності в спорті. Інформаційний аспект змагальної діяльності. Умови змагальної діяльності. Рефлексивність змагальної діяльності. Альтернативність мотивацій змагальної діяльності. Техніка, стратегія і тактика змагальної діяльності. Результат змагальної діяльності. Класифікація видів спорту за способом визначення змагального результату, характеристика кожної групи. Спортивний результат як продукт змагальної діяльності. Фактори результативності змагальної діяльності. Види та різновиди спортивних змагань. Умови проведення змагань, що впливають на результативність змагальної діяльності.

3. Система підготовки спортсменів

Поняття: спортивне тренування, спортивна підготовка, тренуваність і спортивна форма. Підготовка спортсмена як багатокомпонентна система. Розділи та сторони підготовки спортсмена. Спортивне тренування, спортивні змагання та інші фактори в системі підготовки спортсмена, їх роль і співвідношення як "підсистем" в системі спортивної підготовки. Спортивне тренування - основа (головний компонент і основна форма) підготовки спортсмена. Специфічні особливості, які відрізняють тренування від інших факторів і умов спортивного вдосконалення. Сукупність позатренувальних і позазмагальних факторів, котрі доповнюють спортивне тренування і змагання,

підсилюють їх ефект і оптимізують відновлювальні процеси. Умови включення даних факторів в систему підготовки спортсмена.

4. Основи теорії адаптації до тренувальних впливів

Адаптація як процес пристосування спортсмена до зміни зовнішніх впливів і внутрішнього стану організму. Адаптація і функціональні резерви організму людини, котрі проявляються в екстремальних умовах. Механізм термінової і довготривалої адаптації. Особливості адаптаційних реакцій у спортсменів різної кваліфікації.

Взаємозв'язок ефективності адаптаційних процесів з режимом тренувальних навантажень та відпочинку і застосування позатренувальних засобів відновлення. Збереження досягнутого рівня довготривалої адаптації. Деадаптація внаслідок припинення тренувань або різкого і тривалого зниження тренувальних навантажень. Причини і наслідки можливого зриву адаптації до тренувальних впливів.

5. Принципи, засоби та методи підготовки спортсменів

Сутність поняття "принцип". Значення загально-педагогічних принципів (загальні принципи навчання і виховання) як відправних положень діяльності тренера. Проблема розробки спеціальних принципів і положень, які відображають специфічні закономірності спортивної підготовки.

Принцип спрямованості до вищих досягнень. Об'єктивні закономірності, що лежить в основі цього принципу. Основні методичні положення, що впливають з даного принципу. Шляхи забезпечення зростання навантажень.

Принцип взаємозв'язку структур змагальної діяльності і підготовленості спортсмена. Закономірності, що лежать в основі даного принципу. Методичні положення, що витікають з даного принципу. Змагальна діяльність як інтегральна характеристика підготовленості спортсмена та основних компонентів її структури.

Принцип циклічності та безперервності підготовки спортсменів. Закономірності, що лежать в основі даного принципу. Ряд важливих методичних положень системи підготовки спортсменів, що витікають з цього принципу.

Взаємозв'язок і взаємообумовленість принципів фізичного виховання, дидактичних принципів і принципів підготовки спортсменів.

Загально-підготовчі, спеціально-підготовчі та змагальні вправи як основні засоби підготовки спортсменів.

Навантаження та відпочинок як компоненти методів тренування. Параметри і критерії тренувальних навантажень, їх обсяг та інтенсивність. Функції і різновиди інтервалів відпочинку (жорсткий, повний, екстремальний). Взаємозв'язок величини і спрямованості навантаження та тривалості і характеру інтервалів відпочинку між вправами.

Методи строго-регламентованої, ігрової та змагальної вправи, їх класифікація та загальна характеристика.

Загально-педагогічні засоби та методи у підготовці спортсменів (слово, наочність, додаткові орієнтири: ідеомоторні, аутогенні та інші засоби і методи).

Місце і значення в системі підготовки спортсменів гігієнічних, медико-біологічних, дієтологічних та інших засобів підвищення функціональних можливостей організму, підсилення ефекту тренування та оптимізації процесів відновлення.

6. Фізична підготовка спортсменів

Фізична підготовка - основа досягнення високих результатів у спорті. Фізична підготовка в системі багаторічного спортивного тренування. Мета, завдання та зміст загальної фізичної підготовки спортсменів. Мета, завдання та зміст допоміжної фізичної підготовки спортсменів. Мета, завдання та зміст спеціальної фізичної підготовки. Взаємозв'язок та взаємообумовленість загальної, допоміжної і спеціальної фізичної підготовки. Загальна та спеціальна фізична підготовленість спортсмена, її особливості в різних видах спорту. Контроль фізичної підготовленості.

Основи методики розвитку сили

Загальна характеристика сили. Поняття сили як рухової якості. Абсолютна і відносна сила. Швидкісна і вибухова сила. Статистична і динамічна сила. Режими роботи м'язів. Фактори, що зумовлюють силові можливості спортсмена. Вікова динаміка природнього розвитку сили. Засоби розвитку сили. Компоненти методів розвитку сили. Методика розвитку максимальної сили шляхом збільшення м'язової маси. Методика розвитку максимальної сили шляхом вдосконалення міжм'язової координації. Методика розвитку максимальної сили шляхом вдосконалення внутрішньом'язової координації. Методика розвитку швидкісної сили. Методика розвитку вибухової сили. Методичні поради щодо запобігання травм. Контроль за розвитком сили.

Основи методики розвитку швидкості

Загальна характеристика швидкості. Поняття швидкості як рухової якості. Елементарні форми прояву швидкості. Швидкість рухових реакцій. Швидкість поодиноких рухів. Частота (темп) необтяжених рухів. Фактори, що зумовлюють прояв швидкості. Вікова динаміка природнього розвитку швидкості. Засоби розвитку швидкості. Методика розвитку швидкості простих реакцій. Методика розвитку швидкості складних реакцій. Методика розвитку швидкості циклічних рухів. Методика розвитку швидкості ациклічних рухів. Методичні поради щодо запобігання "швидкісному бар'єру" та його усунення. Методичні поради щодо запобігання травм. Контроль за розвитком швидкості.

Основи методики розвитку витривалості

Загальна характеристика витривалості. П'ять основних типів втоми. Три види фізичної втоми. Поняття загальної і спеціальної витривалості. Фактори, що зумовлюють витривалість спортсмена. Вікова динаміка природнього розвитку витривалості. Засоби розвитку витривалості. Компоненти і критерії методики розвитку витривалості. Методика розвитку загальної витривалості. Методика розвитку швидкісної витривалості. Методика розвитку силової

витривалості. Методичні поради щодо запобігання травм опорно-рухового апарату та перенапружень функціональних систем організму. Контроль за розвитком витривалості.

Основи методики розвитку гнучкості

Загальна характеристика гнучкості. Поняття гнучкості. Активна, пасивна і резервна гнучкість. Фактори, що зумовлюють прояв гнучкості. Вікова динаміка природнього розвитку гнучкості. Засоби розвитку гнучкості. Методика розвитку гнучкості. Методичні поради щодо запобігання травм. Контроль за розвитком гнучкості.

Основи методики розвитку координаційних якостей

Умови, від яких залежить рівень розвитку координаційних якостей спортсмена. Фактори, які зумовлюють прояв координаційних якостей. Види координаційних якостей. Оцінка і регулювання динамічних і кінематичних характеристик рухів. Здатність до збереження сталості пози (рівноваги). Фактори, що визначають здатність до рівноваги. Основи методики розвитку рівноваги. Відчуття ритму та його вдосконалення. Здатність до просторового орієнтування. Здатність до довільного розслаблення м'язів. Фактори, що викликають зайву напруженість м'язів. Вдосконалення здатності до довільного розслаблення м'язів. Скоординованість рухів і дій. Методичні рекомендації щодо вдосконалення координаційних якостей. Контроль за розвитком координаційних якостей.

7. Технічна підготовка спортсменів

Загальні і специфічні завдання, що вирішуються в процесі технічної підготовки спортсмена, критерії їх реалізації. Засоби і методи, які переважно використовуються в спортивно-технічній підготовці. Стадії і етапи технічної підготовки спортсмена як безперервного багаторічного процесу досягнення технічної майстерності і її вдосконалення. Співвідношення технічної підготовки з іншими компонентами структури тренувального процесу.

Спортивна техніка як система рухів. Характеристики техніки спортивних вправ: кінематичні, динамічні, ритмічні, комплексні (якісні).

Основи методики спортивно-технічної підготовки. Особливості методики формування нових спортивно-технічних вмінь і навичок (особливості завдань, засобів, методів) та методичних умов при формуванні орієнтовної основи нової змагальної дії або при суттєвій перебудові засвоєних раніше навиків.

Особливості методики стабілізації і вдосконалення сформованих спортивно-технічних навиків. Особливості завдань, засобів, методів і методичних умов розширення діапазону варіативності і збільшення надійності спортивно-технічних навиків. Особливості спортивно-технічної підготовки в обраному виді спорту. Контроль технічної підготовленості.

8. Тактична підготовка спортсменів

Загальні і специфічні завдання, що вирішуються в процесі тактичної підготовки спортсмена (спортивної команди), критерії їх реалізації. Поняття спортивної тактики. Види і форми спортивної тактики. Засоби і методи, що

використовуються переважно з метою споривно-тактичної підготовки. Поєднання спортивно-тактичної підготовки зі спортивно-технічною підготовкою. Класифікація видів спорту за тактичними ознаками.

Основи методики спортивно-тактичної підготовки. Шляхи оптимізації передумов тактичного вдосконалення. “Тактична вправа” як основний фактор практичного формування і вдосконалення спортивно-тактичних вмінь і навиків, їх типи, різновиди і основні правила застосування. Тактично орієнтована змагальна практика як специфічний фактор тактичної підготовки спортсмена (команди). Умови, що впливають на вибір тактики в змагальній діяльності.

Методичні умови органічного об’єднання технічної і тактичної підготовки (умови спрямованого формування техніко-тактичних дій). Спеціальні проблеми техніко-тактичної підготовки спортсменів високого класу. Особливості спортивно-тактичної підготовки в обраному виді спорту. Контроль тактичної підготовки.

9. Психічна підготовка спортсменів

Мета, завдання та зміст психічної підготовки спортсмена. Структура психічної підготовленості спортсменів. Вольова і спеціальна психічна підготовленість. Типи уваги як найважливішого складника спеціальної психічної підготовленості. Особливості психічної підготовленості в різних видах спорту. Основні напрямки психічної підготовки спортсмена.

Формування мотивації до занять спортом. Виховання вольових якостей. Ідеомоторне тренування. Вдосконалення швидкості реагувань. Вдосконалення спеціалізованих вмінь. Регулювання психічної напруженості. Виховання толерантності до емоційного стресу.

Психічна напруженість і способи її регулювання. Психічна напруженість як баланс збудження і гальмування. Психічні стани спортсмена перед стартом та способи управління ними. Особливості психічної підготовки спортсмена в обраному виді спорту. Контроль психічної підготовленості.

10. Побудова тренувального процесу

Побудова тренувальних занять. Тренувальне заняття як відносно самостійна ланка тренувального процесу. Структура навчально-тренувального заняття та фактори, які визначають особливості його побудови. Закономірності побудови в особливості структури окремих занять в спортивному тренуванні, їх типи. Педагогічна спрямованість занять. Заняття вибіркової спрямованості. Заняття комплексної спрямованості. Поєднання занять вибіркового та комплексного спрямування у тренувальному процесі. Основні фактори і умови, що впливають на структуру занять, залежність змісту і форми побудови тренувальних занять від їх місця в структурі мікроциклів тренування.

Визначальні риси і закономірності побудови мікроциклів спортивного тренування. Основні фактори і обставини, що обумовлюють варіативність структури мікроциклів в процесі спортивного тренування. Типи мікроциклів. Проблеми вивчення і перспективи вдосконалення мікроструктури тренування.

Мезоцикл як система мікроциклів, що складає відносно закінчений етап (підетап) тренувального процесу; визначальні риси мезоциклів і закономірності побудови тренування в рамках даних циклів. Типи мезоциклів у спортивному тренуванні; основні фактори і обставини, що обумовлюють варіативність їх структури. Проблеми вивчення і перспективи оптимальної побудови тренування в рамках мезоциклів.

Сутність спортивної форми (як оптимального стану готовності спортсмена до досягнень), її критерії і загальні закономірності розвитку. Закономірності розвитку спортивної форми як об'єктивна передумова періодизації спортивного тренування. Співвідношення фаз розвитку спортивної форми і періодів тренування.

Особливості побудови тренування в різні періоди великого тренувального циклу. Визначальні риси підготовчого періоду (період фундаментальної підготовки) у великому тренувальному циклі; особливості завдань, що повинні вирішуватися і критерії їх реалізації; особливості складу засобів, методів і співвідношення розділів підготовки спортсмена; особливості динаміки навантажень і поетапної побудови тренування, що характерні для цього періоду; його тривалість. Система мезоциклів, які типічні для підготовчого періоду.

Визначальні риси змагального періоду у великому тренувальному циклі, характерні для цього періоду особливості тренувального процесу (за спрямованістю, складом засобів і методів, динамікою навантажень та ін.). Змагання як один із визначальних факторів мікро- і мезоструктури тренування у змагальному періоді. Варіанти структури змагального періоду. Діапазони тривалості змагального процесу в залежності від системи спортивних змагань, особливостей виду спорту, рівня підготовленості та інших умов.

Визначальні риси перехідного періоду у великому тренувальному циклі. Основні фактори, на підставі яких виділяють цей період в системі побудови тренування. Специфічність завдань, що вирішуються у цьому періоді; характерні для цього періоду особливості складу засобів, методів, форм побудови занять і загального режиму навантаження. Додаткові фактори прискорення відновлювальних процесів в перехідному періоді. Тривалість перехідного періоду в залежності від попередніх навантажень, стану тренуваності спортсмена та інших умов. Обставини, котрі допускають можливість епізодичного "випадання" перехідного періоду зі структури тренувального макроциклу.

Обґрунтування структуризації багаторічного тренувального процесу. Оптимальні вікові межі початку спортивної спеціалізації у певному виді спорту та досягнення найвищих спортивних результатів як передумови побудови багаторічного тренувального процесу.

Структура системи багаторічної підготовки спортсменів; етап початкової спортивної підготовки, етап попередньої базової підготовки, етап спеціалізованої базової підготовки, етап максимальної реалізації індивідуальних можливостей, етап збереження досягнень, етап збереження загальної тренуваності і поступового виходу з великого спорту. Мета, завдання

і основи методики тренування на кожному етапі. Особливості побудови тренування на кожному етапі. Особливості побудови тренування висококваліфікованих спортсменів в чотирирічних олімпійських мегациклах.

Планування та облік підготовки спортсменів; існуючі способи планування її змісту, порядок побудови системи підготовки спортсменів. Облік як характеристика змісту процесу підготовки спортсменів. Показники спортивної підготовки, що підлягають обліку: тренувальні навантаження, спортивні результати, показники підготовленості, ефективність змагальної діяльності та інші. Документи обліку.

11. Контроль і моделювання в спорті

Об'єкти педагогічного та медичного контролю і самоконтролю в спорті. Вибір найбільш інформативних контрольних показників, котрі відображають стан і динаміку підготовленості спортсмена. Технологія проведення контролю, форми фіксації результатів контролю, методи їх обробки та аналізу. Особливості оперативного, поточного та поетапного контролю в системі підготовки спортсмена. Необхідність комплексного контролю в спорті (педагогічний, медичний і самоконтроль).

Моделювання в спорті. Функції моделювання. Модель структури змагальної діяльності; моделі різних сторін підготовленості спортсменів; морфо-функціональні моделі, що забезпечують досягнення необхідного рівня спортивної майстерності. Моделі тривалості і динаміки формування спортивної майстерності в системі багаторічної підготовки, моделі структурної побудови підготовки спортсменів.

Узагальнені, групові та індивідуальні моделі підготовки спортсменів.

12. Основи методики відбору в спорті

Сутність спортивної орієнтації та відбору в спорті. Основні терміни і поняття стосовно відбору спортсменів і їх орієнтації: задатки, здібності, придатність, схильність, обдарованість, талант. Три основних ступеня відбору обдарованих спортсменів у процесі багаторічного тренування. Зв'язок спортивного відбору з етапами багаторічної підготовки. Орієнтація і відбір на етапі початкової підготовки: мета, завдання і зміст.

Відбір і селекція на етапах попередньої і спеціалізованої базової підготовки. Значення на цих етапах спортивної підготовки показників, які відображають рівень фізичної, технічної, тактичної та психічної підготовленості спортсменів. Темпи зростання тренуваності та здатність досягти найкращих результатів у стресових ситуаціях як провідні критерії відбору і селекції. Основи методики відбору до збірних національних команд (або клубних) на етапах максимальної реалізації індивідуальних можливостей та збереження досягнень.

13. Позатренувальні та позазмагальні фактори підготовки спортсменів

Педагогічні, психологічні та медико-біологічні засоби відновлення та підвищення працездатності спортсменів. Засоби вузько спрямованого,

глобального та загальнотонізуючого впливу. Основні напрями застосування засобів відновлення та підвищення працездатності спортсменів у тренувальному процесі. Планування заходів відновлення та підвищення працездатності спортсменів в системі їх річної підготовки. Стратегія застосування заходів оперативного, поточного і етапного відновлення та стимулювання працездатності спортсменів.

Адаптація спортсменів до висотної гіпоксії. Особливості адаптації серцево-судинної і дихальної систем та апарату кровоутворення. Перебудова функцій нервової та ендокринної систем. Зниження барометричного тиску, щільності атмосферного повітря та парціального тиску кисню як основні фактори гірських умов, котрі впливають на організм спортсмена. Вплив зниження вологості повітря і сили гравітації, підвищення сонячної радіації та ін. на функціональні реакції організму спортсмена. Мобілізація компенсаторних механізмів захисту від недостачі кисню. Термінова та довгострокова адаптація функціональних систем організму спортсмена до умов гіпоксії. Проблема виникнення гірської хвороби у процесі тренувань в умовах висотної гіпоксії. Форми підготовки спортсменів із застосуванням гіпоксичного фактора: тренування в природних гірських умовах; штучне гіпоксичне тренування (барокамери, спеціальне обладнання або методичні прийоми, що забезпечують наявність додаткового гіпоксичного фактора). Вибір оптимальної висоти для підготовки спортсменів у горах. Побудова тренувального процесу в гірських умовах. Особливості реакліматизації та деакліматизації спортсменів після повернення з гір. Тренування в горах та в умовах штучно створеної гіпоксії в системі річної підготовки спортсменів. Особливості тренування в горах в системі безпосередньої підготовки до головних змагань сезону.

Проблема застосування заборонених препаратів у підготовці спортсменів. Негативний вплив допінгів на організм спортсмена. Роль медичної комісії МОК і зміст її роботи в боротьбі із застосуванням у спорті заборонених стимулюючих речовин. Шляхи боротьби із застосуванням допінгових речовин у спорті: чітке визначення поняття “допінг” і переліку заборонених речовин; вдосконалення системи контролю за вживанням заборонених стимулюючих речовин; застосування ефективної системи санкцій до тих, хто вживає допінги; роз’яснювальна робота.

Матеріально-технічне забезпечення підготовки і змагань спортсменів. Вплив науково-технічного прогресу на розробку нового спортивного інвентаря та устаткування, вдосконалення місць проведення змагань. Вплив нового інвентаря та обладнання на техніку, тактику та методику підготовки спортсменів у різних видах спорту.

Підвищення ефективності тренувального процесу за допомогою тренажерів. Аналіз тренажерів згідно їх функціонального призначення: тренажери для загально-фізичної підготовки; тренажери, що працюють за принципом полегшуючого лідирування; тренажери для формування раціонального темпу і ритму виконання змагальних вправ; тренажери комплексного впливу (взаємосполучення розвитку рухових якостей та

вдосконалення в техніці виконання змагальних вправ); силові тренажери зі змінним опором.

Застосування діагностичної та управляючої апаратури з метою об'єктивізації системи підготовки спортсменів.

Рекомендована література

Основна:

1. Диференціація фізичної підготовки спортсменів : монографія / авт. кол.: Линець М. М., Чичкан О. А., Хіменес Х. Р. [та ін.] ; за заг. ред. М. М. Линця. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 304 с.

2. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / Келлер В. С., Платонов В. М. – Львів : Українська спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.

3. Линець М. Індивідуалізація та диференціація фізичної підготовки спортсменів / Михайло Линець, Христина Хіменес // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 2(24). – С. 34–44.

4. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей : [навч. посіб. для фізкультурних вузів] / Линець М. М. – Львів : Штабар, 1997. – 207 с. – ISBN 5-7620-14-9.

5. Матвеев, Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов / Л. П. Матвеев. – Київ : Олимпийская литература, 1999. – 317 с. – ISBN 966-7133-22-2.

6. Навантаження і відпочинок як взаємопов'язані компоненти виконання фізичних вправ / М. М. Линець, В. М. Платонов // Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту]; за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. – Т. 1, гл. 5. – С. 87–103.

7. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [учеб. для студ. высш. учеб. завед. физ. воспитания и спорта] / В. Н. Платонов. – Кие : Олимпийская литература, 2004. – 808 с. – ISBN 966-7133-64-8.

Допоміжна:

1. Волков В. М. Восстановительные процессы в спорте / Волков В. М. – Москва : Физкультура и спорт, 1977. – 144 с.

2. Волков В. М. Избирательное применение средств восстановления / Волков В. М. – Саранск : Смядынь, 1994. – С. 94–104.

3. Волков Л. В. Основи спортивної підготовки дітей і підлітків / Волков Л. В. – Київ : Вища школа, 1993. – 152 с.

4. Каунсилмен Д. Наука о плавании / Каунсилмен Д. ; пер. с англ. – Москва : Физкультура и спорт, 1972. – 429 с.

5. Родионов А. В. Психодиагностика спортивных способностей / Родионов А. В. – Москва : Физкультура и спорт, 1973. – 216 с.

6. Сыч В. Л. Современная система спортивной подготовки / В. Л. Сыч, А. С. Хоменков, Б. Н. Шустина. – Москва, 1994, – 446 с.

7. Тер-Ованесян А. А. Педагогика спорта / Тер-Ованесян А. А., Тер-Ованесян И. А. – Киев : Здоров'я, 1986. – 208 с.

8. Харре Д. Учение о тренировке / Харре Д. ; пер. с нем. – Москва : Физкультура и спорт, 1971. – 328 с.

9. Шустин Б. Н. Моделирование и прогнозирование в системе спортивной тренировки / Шустин Б. Н. // Современная система спортивной подготовки : сб. науч. тр. – Москва : СААМ, 1995. – С. 226–237.

10. Шустин Б. Н. Модельные характеристики соревновательной деятельности / Шустин Б. Н. // Современная система спортивной подготовки : сб. науч. тр. – Москва : СААМ, 1995. – С. 50–73.

11. Improvement of sportsmen physical fitness during previous basic training (based on sport orienteering material) / Khrystyna Khimenes, Mykhailo Lynets, Yuriy Briskin, Maryan Pityn, Yaroslav Galan // Journal of Physical Education and Sport. – 2016. – Vol. 16, is. 2. – P. 392–396.

Наукові статті, підручники, дисертаційні роботи, автореферати, монографії з обраного виду спорту.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій.

2. Національний Олімпійський комітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noc-ukr.org/>

3. Міжнародний Олімпійський комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olympic.org/>

4. Олімпійська арена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olimparena.org/>

5. Освітній портал „Веспо” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vespo.com.ua

6. Отраслевая библиотека по физической культуре и спорту [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/>

7. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

8. Национальный государственный университет физической культуры, спорта и здоровья имени П. Ф. Лесгафта [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lesgaft-notes.spb.ru/>

ОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

1. “Олімпійський спорт” як наукова та навчальна дисципліна

В сучасному олімпійському спорті спортивна, виховна і освітня сторони тісно пов'язані з соціально-філософськими, економічними і політичними аспектами, що зробило його універсальним явищем, прикладом ефективної співпраці людства в ім'я гармонійного розвитку і поваги до людства, зміцненню миру і взаєморозуміння між державами і народами.

Предмет навчальної дисципліни “Олімпійський спорт”. Об’єкти дисципліни “Олімпійський спорт”. Три основні різновиди сучасного спортивного руху. Олімпійський спорт як одна із складових частин сучасного спортивного руху. Специфічні функції дисципліни “Олімпійський спорт” як системи знань, а також сукупності предметів і явищ: описова, пояснювальна, прогностична, практична, методологічна і систематизуюча. Структурні елементи “Олімпійського спорту” як наукової і навчальної дисципліни:

- * вихідна емпірична основа;
- * вихідна теоретична основа: ідеї, гіпотези, закономірності, принципи;
- * вихідна логічна основа;
- * власне теоретична основа.

Завдання і зміст програмних вимог та структура предмету “Олімпійський спорт”. Роль і місце в житті суспільства, його сутність та умови функціонування.

Основні терміни: міжнародний спортивний рух, олімпізм, міжнародний олімпійський рух, олімпійський спорт, Олімпіада, Олімпійські ігри, Олімпійська хартія, олімпійське місто, олімпійські нагороди, олімпійська символіка та ін.

Значення предмету для підготовки спеціалістів. Взаємозв’язок з іншими дисциплінами.

Методи наукового дослідження проблем олімпійського спорту. Методи теоретичного аналізу, узагальнення і побудови концепцій в теорії спорту; методи їх перевірки. Використання в теорії спорту соціологічних, педагогічних, інструментальних, математичних та інших методів дослідження, загальні умови і особливості їх застосування.

2. Олімпійські ігри Стародавньої Греції. Відродження олімпійського руху

Зародившись у Стародавній Греції в VIII ст. до н.е. Олімпійські ігри регулярно проводились близько тисячі років, являючи собою одну з найважливіших частин елінської цивілізації.

Витоки спорту Стародавньої Греції. Історичні коріння олімпійського спорту. Передумови виникнення олімпійського спорту. Грецька цивілізація і значення спорту в житті стародавніх греків. Стародавньогрецькі спортивні свята, легенди і міфи про зародження Олімпійських ігор. Фізичне виховання в системі освіти і виховання Стародавньої Греції. Основа стародавньогрецької системи освіти і виховання - синтез розумового і фізичного вдосконалення. Три важливі складові освіти у Стародавній Греції - інтелектуальна, музична і фізична. Спортивні споруди Стародавньої Греції: Синосарг, Академія, Гімнасій в Дельфах, Аподитерій, Палестра, стадіон в Олімпії, Істмійський стадіон в Корінфі, стадіон в Дельфах, стадіон в Немеї, стадіон в Афінах. Олімпія - місце проведення Олімпійських ігор в Стародавній Греції. Принципи, мета і завдання Ігор, їх програма і атрибутика. Учасники і переможці Ігор Стародавньої Греції. Підготовка спортсменів-олімпійців. Характеристика періоду найвищого розвитку Олімпійських ігор. Кризові явища в олімпійському спорті Стародавньої Греції і кінець Олімпійських ігор. Відхід Олімпійських ігор

Стародавньої Греції від вимог релігії V-IV ст. до н.е. Криза олімпійського руху у стародавньогрецькому спорті. Професіоналізація спорту в Стародавній Греції. Римський період проведення Олімпійських ігор і причини їх заборони.

Значення Олімпійських ігор Стародавньої Греції, прихильники їх відродження в XVII-XVIII ст. і на початку XIX ст.

Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності. Розвиток спорту у другій половині XIX ст. у світі загалом і у Франції зокрема. Пропозиції П'єра де Кубертена стосовно реформи освітньої системи. Вплив англійської філософії Томаса Арнольда і концепції англійського спорту на позиції П'єра де Кубертена. Міжнародні контакти П'єра де Кубертена в 1893-1894 р.р.

Олімпійський конгрес 1894 р., його програма і значення для відродження Ігор і розвитку олімпійського руху. Роль П'єра де Кубертена у відродженні Олімпійських ігор, оцінка його творчої спадщини. "Ода спорту", її зміст, відродження в ній гуманістичних цінностей олімпізму.

Олімпійський прапор, символ, девіз і емблема. Їх характеристика. Олімпійський вогонь, олімпійська клятва і нагороди.

Утворення Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Завдання МОК згідно першої редакції олімпійської Хартії. Діяльність МОК до початку XX ст.

3. Періодизація ігор Олімпіад.

Періодизація ігор Олімпіад. Загальна характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896-1912 рр.). Ігри I-V Олімпіад Загальна характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920-1948 рр.). Хронологія Ігор VII-XIV Олімпіад. Загальна характеристика третього періоду Ігор Олімпіад (1952-1988 рр.). Хронологія Ігор XV-XXIV Олімпіад. Загальна характеристика четвертого періоду Ігор Олімпіад (1992 р.- ...). Хронологія Ігор XXV-XXXI Олімпіад.

4. Міжнародна олімпійська система: принципи, структура і діяльність

Сучасний олімпізм і його основні принципи. Демократизація олімпійського руху, його виховні функції. Моральні і етичні принципи олімпійського руху, їх гуманістична спрямованість і значення.

Основні рушійні сили міжнародного олімпійського руху. Міжнародний олімпійський комітет (МОК), історія його утворення, мета, завдання, принципи комплектування, кількісний склад, структура, керівні органи. Сесії МОК. Діяльність виконкому, комісій і комітетів. Фінансування діяльності МОК. Конгреси МОК.

Міжнародні спортивні федерації (МСФ), характеристика їх взаємовідносин з МОК, роль МСФ у підготовці і проведенні Олімпійських ігор.

Національні олімпійські комітети (НОК), їх характеристика. Основні цілі і завдання. Взаємодія НОКів з МОК і МСФ. Недооцінка ролі НОК в міжнародному олімпійському русі. Діяльність Генеральної асамблеї НОК. Взаємовідносини НОК з урядами своїх країн. Роль НОК у зміцненні міжнародного олімпійського руху.

Значення X і XI Олімпійських конгресів (1973 і 1981 р.р.). Співпраця трьох основних складових олімпійського руху (МОК, МСФ, НОК).

Учасники Олімпійських ігор, допуск спортсменів до них.

Регіональні і континентальні ігри як складова частина міжнародного олімпійського руху. Практика їх проведення. Характеристика Азіатських, Африканських, Панамериканських та інших ігор.

Олімпійська хартія - основоположний правовий документ, який регулює міжнародний олімпійський рух, підготовку і проведення Олімпійських ігор. Характеристика її розділів. Хартія і демократизація олімпійського руху.

Міжнародна олімпійська академія і характеристика її діяльності. Олімпійський музей, його характеристика.

5. Президенти Міжнародного олімпійського комітету, їх роль в розвитку олімпійського спорту

Деметріус Вікелас (1894-1896) - перший президент МОК, характеристика його діяльності.

П'єр де Кубертен (1896-1925) як ініціатор відродження сучасних Олімпійських ігор і президент МОК. Роль де Кубертена в становленні сучасного олімпійського руху і його безпосередня участь в підготовці і проведенні Олімпійських ігор 1896-1924 р.р. Погляди Кубертена на олімпійський спорт, його ідеали і функції ("Ода спорту"). Творча спадщина П'єра де Кубертена, її значимість в подальшому розвитку олімпійського руху.

Анрі де Басей-Латур (1925-1942) - третій президент МОК, характеристика його діяльності.

Юханнес Зігфрід Едстрем (1942-1952), діяльність якого як президента, була спрямована на зміцнення олімпійського руху, використання його як фактору розвитку взаєморозуміння і співпраці між народами.

Ейвері Брендедж (1952-1972). Його діяльність за збереження "аматорства" в олімпійському спорті, боротьба проти націоналізму і за незалежність олімпійського спорту від політики.

Майкл Моріс Кілланін (1972-1980), характеристика його діяльності.

Хуан Антоніо Самаранч (1980-2001). Основні принципи концепції діяльності МОК, що розроблені Самаранчем. Особливості стилю його роботи в якості президента МОК, погляди на спорт і його місце в світі. Боротьба Х. Самаранча за фінансову незалежність МОК і олімпійського спорту, за демократизацію і консолідацію олімпійського руху.

Жак Рогге (2001-2013). Характеристика діяльності як президента МОК.

Томас Бах (з 2013 р.)

6. Організація, проведення і програма Олімпійських ігор

Терміни проведення Ігор Олімпіад і Зимових Олімпійських ігор; тривалість Ігор Олімпіади і Зимових Олімпійських ігор. Місце проведення Олімпійських ігор. Вибір міста-організатора Олімпійських ігор. Вимоги до міст-кандидатів на проведення Олімпійських ігор. Основні принципи роботи комісій МОК, які повинні враховуватись при відборі міст-кандидатів на проведення Олімпійських ігор.

Підготовка і проведення Олімпійських ігор. Роль Національного олімпійського комітету (НОК) країни, де знаходиться місто-організатор, у

підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Типові структура та зміст діяльності Організаційного комітету Олімпійських ігор (ОКОІ). Діяльність Міжнародних спортивних федерацій в організації і проведенні Олімпійських ігор. Взаємодія МОК, НОК, МСФ і ОКОІ як передумова успішного проведення Олімпійських ігор.

Програми сучасних Олімпійських ігор. Програма Олімпійських ігор як комплекс видів спорту і видів змагань. Критерії МОК для включення виду спорту і окремих дисциплін до програми Олімпійських ігор. Основні принципи побудови програм зимових і літніх Олімпійських ігор. Види спорту, що представлені в програмах Ігор Олімпіад і Зимових Олімпійських ігор. Вимоги, які ставляться до програм Ігор Олімпійською хартією. Зміни, які відбуваються у програмах Ігор в останні роки. Участь жінок в Олімпійських іграх. Перспективи подальшого вдосконалення програм Олімпійських ігор. Погляди президента МОК Х.А.Самаранча на розвиток олімпійської програми.

7. Аматорство в олімпійському спорті

Еволюція уявлення про спортсмена-аматора. Перше поняття “аматор” в англійському спорті, в енциклопедії “Британіка”. Вплив соціального положення на статус спортсмена-аматора в Англії. Текст правила аматорства в Положенні МОК № 1 за 1894 рік. Ейвері Брендедж і його боротьба за принципи “абсолютного” аматорства в олімпійському спорті. Правило 26, що прийняте МОК у квітні 1971 року.

Проблема аматорства в сучасному олімпійському спорті. Провідні діячі МОК про аматорство в олімпійському спорті (М.Ерцог, М.Ерцеган). Сесія МОК 1974 р. у Відні і “Положення про допуск”. Зміни в правилі 26 (84-а сесія МОК в Баден-Бадені). Допуск спортсменів-професіоналів на Олімпійські ігри (1988 р.).

“Відкриті” Олімпійські ігри і вирішення проблеми аматорства і професіоналізму в олімпійському спорті. Допуск професіональних спортсменів у віці до 23 років до Олімпійських ігор 1988 р. (Сеул) в змаганнях з футболу, тенісу, хокею. Заміна правила 26 “Кодексом атлета”. Рішення 91-ї і 92-ї сесій: МОК вступив на шлях відкритої професіоналізації Олімпійських ігор. Сучасні погляди на професіоналізацію Олімпійських ігор.

8. Соціально-політичні і організаційно-правові основи олімпійського спорту

Основні напрямки діяльності міжнародного олімпійського комітету. Єдність олімпійського руху - головне завдання МОК. Діяльність МОК в останні роки. Проблеми і протиріччя, які існують в олімпійському русі в останні роки. Боротьба з апартеїдом у спорті. Боротьба з застосуванням допінгу в спорті. Класифікація допінгів, які застосовують спортсмени. Проблеми організації і проведення Олімпійських ігор. Демократизація МОК і олімпійського руху. Комерціалізація олімпійського спорту, її ознаки, сильні і слабкі сторони. Відношення до цієї проблеми різних Міжнародних спортивних федерацій (МСФ). Зв'язок комерціалізації і професіоналізації олімпійського спорту. Комерційне використання Олімпійських ігор, відношення до реклами.

Рекламно-комерційна і ліцензійна діяльність МОК, МСФ і НОК. Проблема професіоналізації олімпійського спорту. Олімпійський і професійний спорт. Олімпійський і масовий спорт. Олімпійські ігри для інвалідів в системі Міжнародного олімпійського руху. Олімпійський спорт і політика. Використання спорту і Олімпійських ігор з ідеологічною і політичною метою. Історія питання. Бойкоти Олімпійських ігор, відношення до них. Проблема націоналізму та інтернаціональний характер олімпійського руху. Проблема участі жінок в олімпійському спорті.

9. Економічні основи олімпійського спорту

Економічна діяльність МОК. Економічна діяльність МОК до 60-х років. Економічна діяльність МОК після 60-х років по теперішній час. Програма “Олімпійська солідарність”. Міжнародні олімпійські рекламні-спонсорські програми “ТОП”, їх фінансове значення для олімпійського спорту. Джерела прибутків МОК і проблема їх розподілу серед організацій, що мають безпосереднє відношення до олімпійського спорту. Фінансування олімпійського спорту в різних країнах. Фінансування олімпійського спорту в країнах Європи (Великобританія, Німеччина, Італія). Фінансування олімпійського спорту в країнах Америки (Канада, США). Спонсорство, ліцензування, реклама і маркетинг та їх значення у фінансуванні олімпійського спорту в різних країнах. Економічні програми організації і проведення Олімпійських ігор. Основні статті прибутків та видатків при проведенні деяких Олімпійських ігор (Лос-Анжелес, 1984; Сеул, 1988; Барселона, 1992; Атланта, 1996; Сідней, 2000; Афіни, 2004; Пекін 2008; Лондон, 2012; Ріо-де-Жанейро, 2016).

10. Олімпійський спорт в Україні

Стан розвитку спорту в Україні до 30-х років. Тридцять років - період бурхливого розвитку українського спорту. Спортсмени України на Олімпійських іграх 1952-1992 років. Українські спортсмени, котрі в різні роки досягали перемог в Олімпійських іграх. Визнання МОКом Національного олімпійського комітету України (1992 р.) і проблеми олімпійського спорту в Україні. Спортсмени України в Іграх Олімпіад (1996-2016 р.р.). Спортсмени України в Зимових Олімпійських іграх (1956-2018 р.р.). Олімпійці Львівщини, їх досягнення в Олімпійських іграх. Досягнення українських спортсменів в Олімпійських іграх з обраного виду спорту.

Рекомендована література

Основна:

1. Бріскін Ю. Спорт інвалідів у міжнародному олімпійському русі : [монографія] / Юрій Бріскін. – Львів : Край, 2006. – 346 с. – ISBN 966-547-206-2.
2. Олимпийский спорт : в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с. – ISBN 978-966-8708-15-2.

3. Олимпийский спорт : в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 2. – 696 с. – ISBN 978-966-8708-17-6.

4. Платонов В. Н. Олимпийский спорт : учебник : в 2 кн. / Платонов В. Н., Гуськов С. И. – Киев : Олимпийская литература, 1994. – 496 с. – ISBN 5-7707-5870-8.

5. Приступа Е. Н. Решение проблем современной молодежи средствами олимпийского образования / Приступа Е. Н., Брискин Ю. А., Питын М. П. // Sportul Olimpic și sportul pentru toți : materialele Congresului Șt. Intern. – Chișinău, 2011. – Vol. 1. – P. 148–151.

6. Енциклопедія Олімпійського спорту України / за ред. В. М. Платонова. – Київ : Олімпійська література, 2005. – 464с. – ISBN 966-7133-71-0.

7. Энциклопедия Олимпийского спорта : в 5 т. / под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская литература, 2004.

Допоміжна:

1. Бріскін Ю. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади : навч. посіб. / Юрій Бріскін. – Львів : Ахілл, 2003. – 128 с. – ISBN 966-7617-51-3.

2. Бріскін Ю. Проблеми реалізації олімпійської освіти в умовах загальноосвітніх навчальних закладів / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітин // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – Вип. 12, т. 1. – С. 13–17.

3. Воробйов П. Г. На славу спорту в ім'я честі / Воробйов П. Г., Фірсель Н. Й. – Київ : Веселка, 1976. – 264 с.

4. Заседа І. І. Олімпійці / Заседа І. І. – Київ : Молодь, 1975. – 224 с.

5. Суник О. Б. Від Олімпії до Москви / Суник О. Б. – Київ : Здоров'я, 1980. – 200 с.

6. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях / М. М. Булатова. – Київ : Олімпійська література, 2009. – 400 с. – ISBN 978-966-8708-14-5.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій, демонстрація відеороликів з Ігор Олімпіад та Зимових Олімпійських ігор.

2. НОК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noc-ukr.org/>

3. Міжнародний Олімпійський комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olympic.org/>

4. **Official website of the Paralympic Movement [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.paralympic.org.ua>**

5. Официальный сайт Паралимпийского комитета [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.paralympr.ru>

6. Освітній портал „Веспо” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vespo.com.ua

7. Олімпійська арена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olimparena.org/>
8. Sochi Olympics-2014 Winter Games [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.sochi2014.com>
9. История Олимпийских Игр [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.olympiady.ru>
10. Олимпийский комитет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.olympic.ru>

ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

1. "Професійний спорт" як навчальна дисципліна.

Значення та місце дисципліни "Професійний спорт" в системі фізкультурної освіти.

Загальна характеристика структури та змісту дисципліни. Основні поняття, терміни та визначення („професійний спорт”, „спортсмен-професіонал”, „професійна ліга”, „асоціації спортсменів професіоналів”, „маркетинг”, „спонсорство”).

Місце та роль професійного спорту в міжнародному спортивному русі. Взаємозв'язок дисципліни професійний спорт з іншими дисциплінами.

Професійний спорт та інші суспільні інститути. Перспективи розвитку професійного спорту в Україні.

2. Аматорство і професіоналізм в спорті.

Уявлення про спортсмена аматора. Ставлення Міжнародного Олімпійського комітету до визначення статусу спортсменів аматорів та професіоналів. Еволюція поняття „аматор”. Зміни в Олімпійській хартії – „Кодекс атлета”. Професіоналізація олімпійського спорту. Спільні та відмінні риси олімпійського та професійного спорту.

3. Професійний спорт як соціальне явище.

Сучасний професійний спорт - індустрія розваг, досягнення високих спортивних результатів.

Трансформація професійного спорту в спортивно-розважальний шоу-бізнес.

Мета структурної побудови професійного спорту - прибуток, послуги суспільству та розваги.

Завдання професійного спорту: 1) досягнення слави та популярності; 2) завоювання спортивних перемог; 3) задоволення потреб в розвагах (особистої та глядацької); 4) збереження здоров'я; 5) популяризація спорту; 6) залучення членів суспільства до занять спортом.

Завдання, що безпосередньо вирішуються професійним спортом: 1) збереження, підтримання та актуалізація цінностей; 2) пропаганда морально-етичних ідеалів професійного спорту; 3) відтворення змагальних відносин, що характерні для сучасного суспільства.

Задоволення потреб глядачів - основний напрямок спортивного професіоналізму, що забезпечує матеріально функціонування багатьох видів професійного спорту, прибутки спортсменів та організаторів.

Професійний спортсмен - кумир молоді, дзеркало суспільства.

Професійний спорт - мікромодель самого суспільства, відношення в якому відповідають збереженню, підтриманню та актуалізації в ньому системи суспільних цінностей.

Позитивні та негативні риси професійного спорту.

Функції професійного спорту.

Професійний спорт - частина системи спортивного руху. Загальні функції професійного спорту, що реалізуються сучасним спортом: оздоровча, освітня, виховна, рекламна, комунікативна.

Специфічні функції, що властиві професійному спорту: 1) функція "клапана безпеки"; 2) функція моделювання поведінки; 3) функція духовності; 4) функція підтримання надії; 5) функція індивідуалізації; 6) функція відволікання; 7) функція інтеграції.

Професійний та олімпійський спорт - невід'ємні частини спортивного руху. Загальні риси та відмінності професійного і олімпійського спорту.

Основні аспекти взаємозв'язку та відмінності професійного і олімпійського спорту: правовий, організаційний, кваліфікаційний, соціальний, політичний.

Професійний спорт та міжнародний спортивний рух.

4. Історія розвитку професійного спорту

Ознаки професіоналізму в спорті Стародавньої Греції.

Соціально-економічні фактори виникнення та становлення професійного спорту в США, Великобританії, Франції, Німеччині. Передумови виникнення професійного спорту: наявність ринкових відносин, наявність спортсменів високого класу, зростання населення в містах, наявність в населення вільного часу та коштів, боротьба за фізичне та моральне виживання, популярність спорту у суспільстві, відповідність системі загальнонаціональних цінностей, комерціалізація спорту.

Періодизація розвитку професійного спорту в США та характеристика його розвитку по окремих етапах (1860-1920 рр; 1930-1970 рр; 80-ті початок 90 рр).

Основні види професійного спорту. Загальна характеристика видів професійного спорту та їх розповсюдження у світі. Специфіка різних видів спорту в Америці та в Європі.

5. Формування та розвиток професійного спорту

Розвиток професійного бейсболу. Роль бейсболу в становленні інших видів спорту в США.

Розвиток професійного американського футболу. Роль американського футболу в становленні інших видів спорту в США.

Стан та розвиток професійного футболу в Великобританії, Франції, Італії, Німеччині, Північній Америці.

Розвиток професійного баскетболу. Роль баскетболу в становленні інших видів професійного спорту.

Розвиток професійного хокею в світі та в окремих країнах - Канаді, США, Швеції, Фінляндії, Італії, Австрії, Японії та інших. Специфіка розвитку хокею в Північній Америці. Відмінності професійного північно-американського хокею від європейського. Характерні риси розвитку професійного хокею в світі.

Особливості розвитку професійного боксу. Формування професійного боксу в Сполучених Штатах Америки та в Європі. Сучасні тенденції розвитку професійного боксу.

Особливості розвитку автогонок, велоспорту, гольфу та інших видів професійного спорту.

Ставлення уряду різних країн до розвитку професійного спорту та роль засобів масової інформації в його розвитку. Телебачення та його роль в розвитку професійного спорту США.

6. Організаційно-правові засади професійного спорту

Фактори, що впливають на організаційну структуру професійного спорту. Структура професійної ліги. Функції професійних ліг.

Ліга, асоціація, союз як основні структурні ланки професійного спорту. Їх характеристика, мета, завдання. Особливості організації ліг з видів спорту.

Клуб-команда як низова ланка ліг. Структура управління командами.

Інфраструктура професійних ліг, команд, характеристика груп, що приймають в них участь - керівництво ліг, власників команд, менеджерів, тренерів, спортсменів, агентів, асоціацій гравців.

Форми володіння професійними командами (індивідуальна, корпоративна, акціонерна), їх характеристика та відмінності.

Асоціація гравців в ігрових видах професійного спорту США, їх роль в захисті інтересів спортсменів.

Правове регулювання в сфері професійного спорту. Роль судового права в правовому регулюванні професійного спорту. Антимонопольне законодавство і професійний спорт. Колективна угода – основа трудових стосунків в сфері професійного спорту. Статути ліг. Структура контракту спортсмена-професіонала.

Особливості та специфіка ведення спортивного бізнесу. Роль обмежень, що є в статутах та конституціях ліг, асоціацій. Характеристика положень "резерв системи" в американському професійному спорті.

Вплив організаційної структури професійних ліг та асоціацій США на ведення спортивного бізнесу в Європі.

7. Економічні засади професійного спорту.

Специфіка бізнесу в професійному спорті. Джерела прибутків в професійному спорті. Специфіка джерел прибутків в професійному спорті

США та європейських країнах. Аналіз надходжень від продажу білетів, прав на телетрансляцію змагань, прибутків від концесій стадіонів та палаців спорту, спонсорів комерційно-ліцензійної, рекламної та видавничої діяльності та інші. Зміст комерційно-ліцензійної та рекламно-спонсорської діяльності.

Принципи розподілу прибутків від продажу білетів та прав на трансляцію ігор. Фактори, що впливають на відвідування змагань глядачами, організація роботи з ними.

Маркетинг, його визначення та значення, роль спонсорства у розвитку професійного спорту.

Економічний аналіз діяльності професійних ліг з ігрових видів спорту в США, Німеччині, Італії, Франції. Основні фінансові показники діяльності Національної хокейної ліги (НХЛ), Національної баскетбольної асоціації (НБА), їх порівняльний аналіз.

Взаємозв'язок розвитку професійного спорту з соціально-економічними умовами розвитку суспільства.

Статті видатків в професійному спорті.

Рекомендована література

Основна:

1. Борисова О. В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса) : монография / О. В. Борисова. – Киев : Центр учебной литературы, 2011. – 310 с.
2. Бріскін Ю. А. Соціально-економічні аспекти гонок „Формула-1” / Бріскін Ю. А., Линець М. М. // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини : зб. наук. пр. – Львів, 2003. – С. 24–28.
3. Гуськов С. И. Профессиональный спорт в США / С. И. Гуськов // Спорт за рубежом. – 1990. – № 10. – С. 10–11.
4. Гуськов С. И. Организационные и социально-экономические основы развития профессионального спорта в США : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Гуськов С. И. – Киев : КГИФК, 1991. – 46 с.
5. Линець М. М. Економічна ефективність систем змагань в командних ігрових видах професійного спорту / М. М. Линець // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних і рухливих ігор : тези III Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1999. – С. 18–19.
6. Линець М. Особливості розвитку і функціонування професійного спорту в Європі / Михайло Линець, Володимир Артюх // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – Т. 1. – С. 24–26.
7. Сухов В. Особливості організації відбору баскетболістів до студентських команд США [Електронний ресурс] / Владислав Сухов, Михайло Линець // Спортивна наука України. – 2017. – № 5(81). – С. 41–45. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/647/625>

8. Линець М. М. Професійний спорт і міжнародний спортивний рух / М. М. Линець // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини : матеріали II Регіон. наук.-практ. конф. – Львів, 2003. – С. 86–87.

9. Линець М. Розвиток професійного спорту в Україні / Михайло Линець, Людмила Шульга // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 1. – С. 23–29.

10. Линець М. М. Соціально-економічні аспекти сучасного професійного спорту / Линець М. М. // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини : зб. наук. пр. – Львів, 2005. – С. 36–37.

11. Линець М. М. Специфіка бізнесу у професіональному спорті Линець М. М. // Роль фізичної культури і спорту в здоровому способі життя : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 2001. – С. 46–49.

12. Линець М. М. Формування правових засад професійного спорту в Європі / Линець М. М. // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 24–25 грудня 1999 р. – Львів, 1999. – С. 63–64.

13. Нерода Н. Періодизація розвитку професійного спорту в Європі / Неоніла Нерода, Юрій Бріскін // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 2(24). – С. 3–10.

14. Нерода Н. Характеристика європейської моделі професійного спорту та її відмінності від американської [Електронний ресурс] / Неоніла Нерода // Спортивна наука України. – 2016. – № 2(72). – С. 68–72. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/418>

15. Профессиональный спорт : учеб. для вузов / С. И. Гуськов, В. Н. Платонов, М. М. Линец, Б. Н. Юшко. – Киев : Олимпийская литература, 2000. – 392 с.

16. Сухов В. І. Стан проблеми відбору баскетболістів до команд провідних професійних ліг / Сухов В. І., Линець М. М. // Баскетбол: історія, сучасність і перспективи» (з нагоди святкування 125-річчя існування баскетболу в світі) : матеріали I Всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. інтернет-конф. (20–21 грудня 2016 р.). – Дніпро : ДДІФКіС, 2016. – С. 176–178.

Допоміжна:

1. Бріскін Ю. Характеристика комерційних змагань у фехтуванні / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітин, Неоніла Нерода, Олександр Ваулін // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 18, т. 1. – С. 356–361.

2. Гуськов С. И. Спортивный маркетинг / С. И. Гуськов. – Киев : Олимпийская литература, 1995. – 296 с.

3. Платонов В. Труден путь к истинному профессионализму. Украинский футбол: несбывшиеся надежды, поиски, ошибки / Владимир Платонов // Зеркало недели. – 1998. – № 24(193). – 13 июня.

4. Платонов В. Труден путь к истинному профессионализму. Украинский футбол: несбывшиеся надежды, поиски, ошибки / Владимир Платонов // Зеркало недели. – 1998. – № 25(194). – 20 июня.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Міжнародна Федерація футболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fifa.com/>

2. Головна Ліга бейсболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mlb.com/>

3. Національна баскетбольна асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nba.com/>

4. Національна хокейна ліга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nhl.com/>

5. Національна футбольна ліга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfl.com/>